

Το 1977 εξελέγη γ.γ. της ΕΔΟΝ και έντεκα χρόνια αργότερα γ.γ. της Κ.Ε. του ΑΚΕΛ.

Με τη "Χαραυγή" ανά χείρας στους δρόμους του Δίκωμου.

Με τη σύζυγό του, Έλση, απέκτησε τρία παιδιά, τη Μαριάννα τη Χριστίνα και τον Χρήστο.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΑΣ

«Εμπόδια υπήρξαν, αλλά δόξα τω λαώ»

> Το φτωχόπαιδο που έγινε ο ηγέτης του ιστορικού κόμματος της Κύπρου

ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΟΝΗΣ ΣΟΛΩΜΩΝΙΔΟΥ ΔΡΟΥΣΙΩΤΟΥ

Γεννήθηκε στις 29 Αυγούστου 1946, στο Κάτω Δίκωμο Κερύνειας. Γονείς του ο Χριστόφης και η Άννα. Έχει τέσσερις μικρότερες αδελφές. Το επώνυμό του το οφείλει στον τόνο της φωνής του πατέρα του. "Συζητούσε λίγο έντονα, γι' αυτό οι Δικωμίτες του έβγαλαν το παρατσούκλι Χριστόφιας. Μου άρεσε και το καθέρωσα ως επίθετο. Στα ληξιαρχικά βιβλία ήμουν Δημήτριος Δημήτριος, έκανα ένορκο δήλωση και το άλλαξα".

Ο πατέρας του ήταν οικοδόμος και παράλληλα διατηρούσε το καφενείο στη συντεχνία της ΠΕΟ, από το 1956 μέχρι το 1964. Πολυμελής, φτωχή, εργατική οικογένεια, ζούσαν σ' ένα λιτό σπίτι. Η παιδική ηλικία ήταν δύσκολη από υλικής εξασφάλισης, αλλά αξιοπρεπής και όχι ανυπόφορη. "Περπάτασα για πολύ λίγο ξυπόλητος, φόρεσα κάποτε και κομματιασμένα ρούχα. Ήταν μια παιδική ηλικία με το παικνίδι λιγοστό, νοουμένου ότι από πολύ μικρός βοηθούσα τον πατέρα στη δουλειά. Δέκα χρόνων έψιψα καφέδες, σκούιζα και καθάριζα το σόκμα της συντεχνίας μέχρι τα μεσάνυχτα. Τότε το ΑΚΕΛ είχε κρυφά παράνομο και υπήρχε κίνδυνος δολοφονίας αριστερών. Η μάνα μου ήταν φοβισμένη, πίστευε ότι αν έμεινα κι εγώ με τον πατέρα, δεν θα τον ενοχλούσαν".

Όλα αυτά ασφάλωναν τον μικρό Δημήτρη, ο οποίος μεγάλωνε σ' ένα περιβάλλον που του έδωσε τα πρώτα πολιτικά και ιδεολογικά ερεθίσματα,

αφού στο καφενείο, που ήταν το δεύτερο σπίτι του, συνεδρίαζαν οι ηγέτες των συντεχνιών του χωριού αλλά και του κόμματος. "Άκουγα πράγματα, τα οποία από κοινωνικής και θρησκευτικής άποψης ήταν ωραία. Είχαν επίκεντρο τον άνθρωπο, το πώς θα απαλλαγεί ο τόπος από τον αποικιακό ζυγό, συνεπώς μου έδιναν φώτα και ήταν ένα μεγάλο σχολείο για την πολιτικοκοινωνική μου δραστηριότητα".

Παιδί ακόμα, δώδεκα χρόνων, άρχισε να διανέμει τη "Χαραυγή". Για πολλά χρόνια γύριζε το μεγάλο σε έκταση και πληθυσμό Δίκωμο, μ' ένα ποδήλατο. "Αυτό μου έδωσε μια άλλη ευωδιά της ζωής. Επειδή ήμουν περιεργός από μικρός για τα πολιτικά πράγματα, διάβαζα την εφημερίδα. Το 1956 ιδρύθηκε ο Αθλητικός Μορφωτικός Σύλλογος Αχιλλέας Δίκωμου, με πλούσια βιβλιοθήκη, όπου ο Δημήτρης Χριστόφιας έκανε την πρώτη γνωριμία με έργα μεγάλων συγγραφέων και ποιητών, από Καζαντζάκη, Λουντέμη, Πιερίδη, Παλαμά και Σολωμό.

Δημοτικό σχολείο πήγε στο χωριό, αγαπούσε τα γράμματα, ποτέ όμως δεν υπήρξε άριστος. "Δεν ήμουν αυτό που λέμε σπασίγκλας" λέει. Στη συνέχεια πήγε στο Λύκειο Νεοκλέους και παράλληλα με τα μαθήματα, δούλευε για να στηρίξει την οικογένεια, ενώ ταυτόχρονα φρόντιζε να έχει χρόνο και για άλλες δραστηριότητες, από ποδόσφαιρο μέχρι θέατρο και πολιτική δράση...

"Η συνεχής μου προσκόλληση στο Κίνημα και το γεγονός ότι ζούσα από μέσα όλες τις διεργασίες, είχε χαρακτήρι βαθιά στη συνείδησή μου η βε-

βαιτότητα ότι αυτό το Κίνημα αγωνιζόταν για τον φτωχό, για τον άνθρωπο γενικότερα, την υλική και την πνευματική του καταξίωση, αγωνιζόταν για κοινωνική δικαιοσύνη, για ισότητα και δεν μπορούσα να φανταστώ τον εαυτό μου έξω και πέρα από την καθημερινή δραστηριότητα αυτού του Κινήματος. Γι' αυτό σκόλανα και πήγαινα στο σύλλογο". Τα βράδια, έντεκα του κα-

ρακτήρα μου να είμαι σε συνεχή διάλογο με τον κόσμο, επέστρεφα στο σπίτι η ώρα δύο το πρωί. Η μάνα μου ανήσυχος άνθρωπος, με περίμενε λέγοντάς μου: "Δημήτρη επιτέλους ήρθες" με αναστεναγμό ανακούφισης. Τη λυπόμουν που ανησυχούσε τόσο πολύ, αλλά ήταν η μάνα μου να συναναστρέφομαι με τον κόσμο και να συζητώ πολιτικά".

Πρώτος αριστερά, στην ποδοσφαιρική ομάδα του Αχιλλέα Δίκωμου.

«Αυτό το παιδί να το σημαδέψετε»

ΜΕΤΑ τη στρατιωτική θητεία ο Δημήτρης Χριστόφιας βρίσκει δουλειά ως λογιστής και παράλληλα αναπτύσσει κομματική δραστηριότητα στο Δίκωμο. Μια παγκοινωνική συγκέντρωση που οργάνωσε το ΑΚΕΛ στο χωριό του, μετά το γεγονός της Κοφίνου ανοίγει ουσιαστικά στον Δημήτρη Χριστόφια ένα δρόμο που φάνταζε δύσκολος: Την ευκαιρία να σπουδάσει. Στη συγκέντρωση αυτή ο Χριστόφιας προσφώνει τον ηγέτη του ΑΚΕΛ, Εζεκία Παπαϊωάννου. "Άκουσε την προσφώνηση ο Παπαϊωάννου και λέει αυτό το παιδί να το σημαδέψετε. Αυτό το παιδί μου άρεσε πάρα πολύ. Ρώτησε ποιος είμαι, του είπαν και τους είπα να μου δώσουν την ευκαιρία να με στείλουν για σπουδές στη Μόσχα".

Μόσχα και σοσιαλισμός

Το 1969 φεύγει για τη Μόσχα, για σπουδές ιστορίας στην Ακαδημία Κοινωνικών Επιστημών της Σοβιετικής Ένωσης. "Ήταν εποχή ανάτασης, υπήρχε ένα χαμόγελο στον κόσμο, περισσότερα εμπορεύματα στις βιτρίνες και στα καταστήματα, έγιναν κάποια ανοίγματα. Εμείς ως φοιτητές διασκόμισα την δημοκρατία στα πλαίσια του σοσιαλισμού, όμως δεν ήταν αυτό που γινόταν στην πράξη. Βεβαίως μας έλεγαν και πράγματα που ήταν εντελώς στα πλαίσια της πραγματικότητας, δωρεάν παιδεία, δωρεάν υγεία, εξασφάλιση στέγης, τα οποία ήταν διασφαλισμένα και δεν τα έχουν σήμερα και πεθαίνουν της πείνας. Εκεί που υστερούσαν ήταν στην ανάπτυξη της δημοκρατίας. Εμείς ως φοιτητές δεν μπορούσαμε όμως να το δούμε".

Κεραυνοβόλος έρωτας, γάμος

ΜΕ ΤΗΝ Έλση, το γένος Χιρράτου από τη Λεμεσό, γνωρίστηκε στη Μόσχα όπου σπούδαζαν. "Υπήρξε κεραυνοβόλος έρωτας. Παντρευτήκαμε 20 Αυγούστου 1972, στο Δίκωμο. Μαζί της μοιράζομαι χαρές και λύπες για 30 χρόνια χωρίς κανένα πρόβλημα. Υπάρχει μια αλληλοστήριξη, συμπαράσταση και πρέπει να πω ότι της οφείλω περισσότερα από ό,τι μου οφείλει εκείνη".

Ένας διάλογος για την τραγωδία

ΛΙΓΟ πριν το πραξικόπημα, ο Δημήτρης Χριστόφιας, όντας ακόμη φοιτητής, συνομιλούσε στο καφενείο του Δίκωμου με συγχωριανούς του, που υποστήριζαν την Ένωση με την Ελλάδα. Το εκρηκτικό κλίμα της εποχής, "μύριζε" πραξικόπημα. Θυμάται ότι τους είπε το εξής χαρακτηριστικό: "Τώρα εμείς συζητούμε φιλικά, ανταλλάσσουμε απόψεις συγκρουόμενοι, ξέρετε ότι αύριο μπορείτε να με συλλάβετε κάπου και να πάρετε διαταγή να με σκοτώσετε". Μου απάντησαν πως αποκλείεται να συμβεί κάτι τέτοιο. Κι όμως... Η επομένη του πραξικοπήματος τον βρήκε στο Δίκωμο με την Έλση και το μόλις 40 ημερών νεογέννητό του. "Μπήκαμε στο αυτοκίνητο με τη γυναίκα μου και το μωρό μας 40 ημερών για να έρθω στη Λευκωσία, να αντισταθώ. Στο τέλος του Δίκωμου ήταν ο αστυνομικός σταθμός και βρήκα απέναντί μου με καλασνίκοφ ένα από τα παιδιά που τους είχα προειδοποιήσει στο καφενείο. Μας σταμάτησε, δεν του είπα τίποτε, τον κοίταξα αυστηρά και ερευνητικά για να δω αν θυμόταν το διάλογο που είχαμε κάνει. Είμαι σίγουρος ότι το θυμήθηκε διότι μου είπε "πηγαίετε, πηγαίετε...".

Η διαδοχή

Το 1976, δύο χρόνια μετά την επιστροφή του στην Κύπρο, ο Δημήτρης Χριστόφιας αναλαμβάνει διάφορα καθήκοντα στην επαρχιακή επιτροπή του ΑΚΕΛ. Το 1978 γίνεται μέλος της Κεντρικής Επιτροπής και δέκα χρόνια αργότερα, μέλος του Πολιτικού Γραφείου. "Η σχέση μου με τον Εζεκία Παπαϊωάννου ήταν πολύ καλή. Θα ήταν λάθος να πει κανείς ότι ήμουν ο εκλεκτός του, με την έννοια ότι με δημιούργησε για να τον διαδεχτώ. Μέχρι το 1987 ο Εζεκίας Παπαϊωάννου δεν είχε στο νου να προωθήσει τον τότε γενικό γραμματέα της ΕΔΟΝ, που ήμουν, στο αξίωμα του γενικού γραμματέα του κόμματος".

Ο Δ. Χριστόφιας αφηγείται την ημέρα που άλλαξε τη ζωή του για πάντα, όταν τον φώναξε ο Εζεκίας Παπαϊωάννου για να του ανακοινώσει ότι θα τον προτείνει για διάδοχό του: "Εμείνα άναυδος (...) Για μένα ήταν ένα ασήκωτο βάρος που μου δημιουργούσε άγχος και αγωνία αν θα τα κατάφερα".

Η ζωή και ο θάνατος

Οι πολλές περιπέτειες που είχε με την υγεία του, (εγχείρηση καρδιάς και μεταμόσχευση νεφρού), τον έφεραν κατάματα με το θάνατο. "Φιλοσοφώ τη ζωή και δεν φοβάμαι το θάνατο. Με τον τρόπο που ζούσα και λειτουργούσα ίσως να τέντωννα το σκακί της ζωής περισσότερο από το κανονικό. Το πρώτο μου έμφραγμα ήταν το 1983, σε ηλικία 36 χρόνων μετά από σκληρή προεκλογική εκστρατεία. Μπήκα κάτω από το χειρουργικό μαχαίρι επτά φορές, οι δυο ήταν οι πιο κρίσιμες, ήμουν όμως ήσυχος".

Από την τελευταία συνδιάσκεψη του ΑΚΕΛ, που αποφάσισε την αυτόνομη κήθοδο στις προεδρικές εκλογές, για πρώτη φορά στην ιστορία του.

Στο πιο ψηλό αξίωμα

ΠΑΡΑ τη διάσπαση και την αποχώρηση κορυφαίων στελεχών και μάλιστα μέσα σ' ένα διεθνές κλίμα ιδιαίτερα δύσκολο για την Αριστερά, το ΑΚΕΛ υπό τη νέα του ηγεσία, βγήκε αλώβητο στις βουλευτικές εκλογές του 1991 και ανέτρεψε όλες τις προβλέψεις που έκαναν λόγο για πανωλεθρία. Δέκα χρόνια αργότερα, ο γενικός γραμματέας του κόμματος, αναδείχθηκε στην Προεδρία της Βουλής, το κορυφαίο πολιτειακό αξίωμα της Δημοκρατίας στο οποίο εξελέγη ποτέ ηγέτης του ΑΚΕΛ. "Διεκδίκησα την προεδρία της Βουλής βλέποντας τη διάταξη των δυνάμεων. Είπαμε φτάνει πια το ΑΚΕΛ να προσφέρει και να συνεργάζεται, αλλά να μην διεκδικεί αξιώματα στον τόπο. Είπαμε ότι αυτά θα τα σπάσουμε και τα σπάσαμε, δόξα τω λαώ. Το επόμενο βήμα, θα είναι γιατί όχι και η προεδρία της Δημοκρατίας" είχε πει λίγο αργότερα.